

ἜΤΕΤΗΡΙΟΝ

ἹΣΤΟΡΙΟΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΝ

ἜΤΟΣ 4'

Ἐβραβεύθη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τοῦ ἐν Παρίσιαις
Συλλέγου ἠρὸς ἐπίσχυσιμ τῶν Ἑλληνικῶν Γραμματέων.

ἸΟΥΝΙΟΣ 1929

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ

Α'. Χειρόγραφον εἰς φύλλον, μεγέθους 0,32^μ × 0,22^μ συγκείμενον ἐκ σελίδων 476 (1 - 476) καὶ ἑτέρων 46 (α' - μζ') τοῦ πίνακος τῶν περιεχομένων.

1) Τὸ κείμενον εἶναι πλήρες, μόνον δύο σελίδες αἱ 471-72 ἐλλείπουσιν, ἀλλὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν γνωρίζεται ἐκ τοῦ πίνακος τῶν περιεχομένων καὶ εὐκόλως συμπληροῦται. Αἱ ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ κειμένου σελίδες 89 - 100, 157 - 164, 285, 288 καὶ 333 - 334 ἄτε ἄγραφοι ἐκόπησαν. Ἐκ τοῦ πίνακος ἐλλείπουσιν μόνον αἱ τῶν σελίδων 1 - 14 περιλήψεις, αἵτινες εὐχερῶς δύνανται ἐν' ἀναπληρωθῶσι διὰ τῶν ἐν τῇ ᾧα τοῦ κειμένου περιλήψεων.

2) Τὸ κείμενον ἀρχεταὶ ἀπὸ τῆς 31 Αὐγούστου τοῦ 1741 καὶ βαίνει τακτικῶς μέχρι τῆς 5 Ἰανουαρίου τοῦ 1743. Τὸ περιεχόμενον εἶναι κατὰ τοσοῦτον σπουδαιότερον, ὅσον θεωρητέον αὐτὸ ὡς συνέχειαν τῶν ὑπὸ τοῦ Legrand ἐκδοθεισῶν Δακικῶν Ἐφημερίδων¹, αἵτινες παρεκτείνονται ἀπὸ Μαΐου 1736 μέχρις Αὐγούστου 1740. Εἶναι ἡ ἐπίσημος ἀλληλογραφία τοῦ Κωνσταντίνου Μαυροκορδάτου, ὅτε ὁ εὐγενὴς οὗτος ἀνὴρ ἦτο ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας τὸ β' (1741 Σεπτεμ. 1 - 1743 Ἰουνίου 29) μετὰ τῶν καπουκεχαγιάδων αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει (Κωνσταντίνου Δράκου, Σούτζου Λογοθέτου, Κωνσταντίνου Καρατζᾶ Μπαχαρνίκου, Γεωργίου Σλουτσάρη, Μανουὴλ Ποστελνίκου καὶ τοῦ Μιχαὴλ σπαθάρη) ἐν Σιλιστρίᾳ, ἐν Παπάδαγ (Ἰακωβάκη Οὐσάρη) ἐν Φωξανίῳ, ἐν Τεκουτζίῳ, ἐν Γκιουγκέβῳ (τοῦ Μάνου) ἐν Πενδερίῳ, ἐν Κριμαίᾳ, ἐν Ἰσπαχὰν τῆς Περσίας (καπουτσίνου τινός, κλ.²). Ἐπι μετὰ τοῦ ἡγεμόνος Γρηγορίου Γκίκα, μετὰ Ὀθωμανῶν. Ἐχει καὶ Τουρκικὰ ἔγγραφα διὰ χαρακτήρων Ἑλληνικῶν.

¹ *Ephémérides d'aces ou Chronique de la guerre de quatre ans (1736 - 1739)* p. C. Dapontés, secrétaire du prince Constantin Maurocordato, publiée, traduite et annotée par E. Legrand, Paris 8°.

τ: Α' Ἑλληνικὸν κείμενον σ. XXXII + 559, 1880. — τ: Β' μετάφρ. σ. LXXXVIII + 470, 1881. — τ: Γ' σημειώσ. σ. LXXXIV + 176, 1888.

² Ὁ ἀείμνηστος μέγας Λογοθέτης Σταυράκης ὁ Ἀριστάρχης εἰς οὗ τὴν βιβλιοθήκην ὑπῆρχε τὸ Χρονικὸν τοῦτο, πολύτιμον διὰ τὴν ἱστορίαν τὴν τε ἔθνικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν τὴν σύγχρονον, εἶχεν ἐκ τῆς ἀκριβοῦς μελέτης τοῦ περιεχομένου ἰδίαις χερσὶ ἐγχειρίσει μοι τὴν κάτωθι κρίσιν, ἣν εὐχαριστικῶς ἀνακοινοῦμαι.

Ἐν τῇ ἐπισήμῳ ταύτῃ ἀλληλογραφίᾳ ἀντανακλάται ἡ τότε τῆς Μολδαβίας καὶ τῆς Βλαχίας καὶ ἐν γένει τῆς Τουρκίας κατάστασις, ἀπεικονίζονται αἱ σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην, τὴν Περσίαν τὴν Κριμαίαν κλ., ἀποκαλύπτονται τὰ τοῦ σεραίου ἀποκρυφα, περιγράφονται οἱ χαρακτήρες τῶν ἐν Ἀνατολῇ δρώντων μεγιστάνων, πατριάρχων, ἀρχιερέων (τοῦ Καισαρείας Παρθενίου, τοῦ Ἡρακλείας Γερασίμου, τοῦ Σερρών Γαβριὴλ κλ.) πρέσβειων, Ρωσίας, Γαλλίας, Ἀγγλίας, Σουηδίας, Ὀλλανδίας,

Β' Διακρίνεται δὲ τὸ ὄψος τοῦ Κωνσταντίνου Μαυροκορδάτου διὰ τὴν μετριοπάθειαν καὶ τὴν ἐμβροίθειαν αὐτοῦ γράφοντος πρὸς τὸν ἡγεμόνα Γρηγόριον Γκίκα, πρὸς τοὺς καπουκεχαγιάδες, κλ. ἢ καὶ διαβιβάζοντος Εὐρωπαϊκὰς εἰδήσεις εἰς τὴν Υ. Πύλην, διὸ καὶ τοὺς ἐπαινοὺς τοῦ τε Σουλτάνου καὶ τῶν ὑπουργῶν ἐπεσπᾶτο καὶ αὐτῶν τῶν ξένων πρεσβευτῶν¹.

Γ' Ἐπὶ τοῦ χρονικοῦ τούτου, λόγου συμπεσόντος, ἕκαμα λόγον καὶ προεκάλεσα τὴν προσοχὴν τοῦ ἀειμνήστου Νικολάου Μαυροκορδάτου ἀλλ' οἱ καιροὶ δὲν ἦσαν εὐπρόσιτοι φαίνεται διὰ τὰ περαιτέρω. Εἶχεν ἐπέλθει ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ πρίγκιπος Γεωργίου τοῦ Μαυροκορδάτου, ἡ πλουσιωτάτη αὐτοῦ βιβλιοθήκη ἐξετοπίζετο ἐκ Παρισίων εἰς Βιέννην, ὁ δὲ ἀειμνήστος πρεσβευτὴς ἔλεγέ μοι ἵνα ἔχω ὑπομονήν... Ἐμεσολάβησαν γεγονότα, θάνατοι, καὶ τὸ πολύτιμον χειρόγραφον.....

B. A. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ

ἀναλύονται αἱ πλεκτάναί τῶν ἡγεμόνων Γρηγορίου Γκίκα (πρώην Μολδαβίας 1735-1741 Σεπτεμβ. 1) καὶ Μιχαὴλ Ἰωάννου Ρακοβίτσα (τότε Βλαχίας 1741 Σεπτεμβ. 1-1744 Μαΐου 28) πρὸς ἀλλήλους καὶ κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου Μαυροκορδάτου νυχθημερόν ὑπεραμνησθέντων. Ἐξερευνῶνται γεγονότα ἀλλαχοῦ ἀνεξιχνίαστα, ὡς ὁ θάνατος τοῦ Τασιάκουζα περὶ οὗ ὁ Legrand Δακ. Ἐφημερίδες Β' σ. ΧΙ) *Quand fut-il retrouvée et mis à mort c'est une question que je n'ai pu élucider faute de documents*. Χορηγοῦνται λεπτομέρειαι τοῦ βίου τῶν μελῶν τῆς Μαυροκορδατείου οἰκογενείας π. χ. (σ. 130) «χθὲς τὸ βράδυ ἔδωκε τὸ κοινὸν χρέος ἡ Ἐλένη Μαυροκορδάτου ἡ θεία των» καὶ (σ. 150) ἡ δόγμα Ζαφείρα τοῦ μακαρίτου Ἰώνβδα (Ἰωάννου Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου) ἀπὸ λοιμικὴν νόσον ἔδωκε τὸ κοινὸν χρέος».

Ὁ μακαρίτης Ἀριστάρχης († 27 Αὐγούστου 1925 ἐν Θεραπείῳ) ἐπέστησεν ἐν τῷ μεταξὺ τὴν προσοχὴν μου καὶ ἐπὶ τοῦ ἐξῆς γεγονότος ὅτι ἡ ἀπόρρητος αὐτῆ ἀλληλογραφία τοῦ Κωνσταντίνου περιέλεσεν εἰς χεῖρας τοῦ ἀσπονδοτάτου αὐτοῦ πολεμίου Μιχαὴλ Ἰωάν. Ρακοβίτσα, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἐν 1 σελίδι τοῦ κειμένου ἰδιόχειρος σημειώσις ἴδτε «καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις Μιχαὴλ Ἰωάννου Ρακ.». Εἰς τὰ περιθώρια ἀπαντᾶσι καὶ παρασημειώσεις τοῦ Μιχ. Βόδα Ρακοβίτσα, δι' ὧν κυροῦνται, διορθοῦνται, ἢ καὶ ἀναιροῦνται τὰ γεγραμμένα (πρβλ. σ. 101, 110, 113, 125 κλ). Γεύματος δίκην σημειοῦμαι τὸ ἐξῆς ὅτι: σ. 146 τοῦ ἐν ΚΠ ἰσχύοντος Τσελεμιτζαδὲ ἐπαινοῦντος τὸν Σκαρλάτογλου (Κωνσταντίνου δηλ. τὸν Μαυροκορδάτου) κατηγοροῦντος δὲ τὸν Μπογιαρλικτάν γκελμέ (= τὸν ἐκ Βογιάρων, Μιχαὴλ Βόδα Ρακοβίτσαν), οὗτος σημειοῦται ἀντεπλεξερχόμενος. «Ὅμως ἀπὸ τὸν Σκαρλάτογλου ἐπῆραν τὴν Κραγιόβαν οἱ Νέμδζοι καὶ τὴν ἐκυρίευσαν, ὁ δὲ Μπογιαρδικτάν γκελμέ ἐκατετρόπωσε τοὺς Νέμδζους πατώντας καὶ τὴν Οὐγγαρίαν.

¹ Ὁ Κωνσταντίνος Μαυροκορδάτος, υἱὸς τοῦ ἡγεμόνος Νικολάου Μαυροκορδάτου (1711-1769) πεντάκις ἡγεμόνευσεν ἐν Βλαχίᾳ καὶ τετράκις ἐν Μολδαβίᾳ. Εὐεργετικώτατος ἐφάνη καὶ οὐχὶ δεσποτικὸς ἡγεμὼν. Ἐν τῇ *Généalogie des Maurocordato de Constantinople* τῇ δημοσιουθεσίᾳ ὑπὸ τοῦ Legrand Παρισίους, 1886 8^ο ἀναφέρεται ὅτι ἐξέδοτο τῇ 7 Φεβρ. 1740, σύνταγμα νόμων ὅπερ ἀπεκάλεσε Ρέφορμαν, ἤτοι Μεταρρυθμίσι, δι' ὧν πλὴν τῶν ἄλλων... φιλανθρωπῶν διατάξεων, κατήργει καὶ τὴν ἀπ' αἰῶνων ἐν ταῖς παριστρίοις χώραις ἐπικρατοῦσαν δουλείαν, ἀπελευθερώσας τοὺς τοῖς ἄρχουσιν ἢ ταῖς μοναῖς ὑπαγομένους κατοίκους τῶν ἀγρῶν σ. 4. Τί λέγουσιν εἰς ταῦτα οἱ φίλοι Ρουμάνοι;